

Doza maximă

SPIRIT de Margaret Edson. Traducerea: Răzvan Ionescu ● TEATRUL MIC ● Data reprezentației: 24 februarie 2001 ● Regia: Cătălina Buzoianu ● Scenografia: Lia Perjovski ● Ilustrația muzicală *live*: Mihaela Măcelaru ● Mișcarea scenică: Mălina Andrei ● Distribuția: Valeria Seciu (Vivian Bearing), Gheorghe Visu (Harvey Kelekian, Domnul Bearing), Ovidiu Niculescu (Jason Posner), Mihaela Rădescu (Susie Monahan), Monica Mihăescu (E.M. Ashford), Ilinca Bantaș (Vivian la 5 ani), Mihaela Măcelaru (Vivian studentă) și Liliana Pană, Radu Zetu, Bogdan Talașman, Marius Călugărița.

★★★★★

În teatru, loc atât de băntuit de superstiția cuvântului care creează realitatea, însăși abordarea frontală a subiectului morții este un act de curaj: nu meditația despre dispariția omenirii – ipoteză destul de ușor de suportat –, nu moartea eroică, sacrificiul, sau analiza stării de victimă, ci moartea individuală, înaintarea ei în trupul neputincios, singurătatea spiritului în anticamera saltului spre necunoscut. Dar spiritul, insistă autoarea, este singura legătură între ceea ce se știe că a fost și necunoscutul care o să fie. Viața spiritului în ultima și cea mai gravă criză a sa este înfățișată scenic de Cătălina Buzoianu și Valeria Seciu. În acest context, *înfățișat* nu este un cuvânt în locul altuia, ci descrierea faptului artistic produs la Teatrul Mic. Cuvintele, noțiunile, instinctele capătă față, corporalitate, devin, din argumente ale dramei, drama însăși. Din agitația imitând parcă genericul popularilor seriale cu spitale, se

desprinde o femeie: ea începe să ne vorbească despre sine ca despre o străină, despre viitorul letal al bolii ei ca despre o amintire, despre poetul din secolul XVII, John Donne, obiect al studiului ei de o viață, ca despre un bărbat de care s-a despărțit în urmă cu o jumătate de oră. Poate spiritul să se opună în mod semnificativ mizeriilor trupului?, se întreabă permanent Vivian Bearing și caută, în amintirile ei, în poezia lui John Donne, în indiferența celor în fața cărora spune mereu cum o cheamă și că se simte bine, întăriri pentru bătaia în care va fi învinsă.

Adresându-se direct spectatorilor, Valeria Seciu își asigură complicitatea publicului, disponibilitatea acestuia de a fi alături de ea, pe o cărare îngustă, unde nu e loc decât pentru un singur om. Concepția anglosaxonă despre demnitate respinge etalarea trăirilor lăcrimoase, compasiunea explicită, dar câte nuanțe găsește actrița în asumarea și expri-

marea discreției: discreția ca formă a inteligenței și a culturii, discreția ca expresie a feminității, discreția ca substanță a curajului, discreția – rezervor al energiei necesare spiritului când trupul nu mai are nici un fel de resurse. Personajul ingenuiei perverse din *Să-i îmbrăcăm pe cei goi și Doamna cu camelii*, misterioasa femeie născută pentru patimă din *Maestrul și Margareta*, toate celelalte ipostaze ale feminității cărora Valeria Seciu le-a dat strălucire pe scenă, compun prin adiționare vârsta rațiunii în formula sa cea mai complicată: a dialogului cu iraționalul. În cămașa ei de spital, sugestie a renunțării, feminitatea își împlinește reala menire, atracția în stare pură, cea la care nici John Donne n-ar fi rămas indiferent.

Pe măsură ce se dezvoltă, Vivian Bearing devine tot mai misterioasă, și extraordinara vibrație a vieții dată de Valeria Seciu își transmite sunetul pur către spectator. Actrița integrează personajul în ambianța dramei construite de regizoarea Cătălina Buzoianu: o lume indiferentă și zgomoasă o studiază fără să o înțeleagă, o însoțește fără să-i fie alături, îi distruge liniștea ultimelor clipe. Pentru a experimenta un nou tratament – probabil util cercetării care va salva viața altora –, Vivian acceptă doza maximă, producătoare de suferințe maxime. Ceilalți, cu cât sunt mai tineri, cu atât sunt mai străini de obiectul observației: colaboratorii departamentului de oncologie se comportă ca și cum cancerul nu ar exista decât pentru alții. Cătălina Buzoianu construiește, opunându-i-o eroinei, o ambianță umană smucită, cu gesturi dezordonate, agitată în ritmuri stridente. Se individualizează Gheorghe Visu, cu sensibilitatea bătucită, ascunsă în spatele cuvintelor și al diagnosticului precis, Mihaela Rădescu – compasiune neîndemnatică și tardivă, Monica Mihăescu, variantă lipsită de spirit a personajului principal. Ovidiu Niculescu ar fi trebuit să fie un personaj important, marcând treptele coborâte de Vivian Bearing, dar pare că vorbește singur. Examenul ginecologic la care își supune fosta profesoară este, pentru ea, sinistrul contact cu realitatea simplă a morții: „Să nu fii mândră,

Valeria Seciu și Gheorghe Visu

moarte..." În nuanțele și ritmurile acestei scene, aproape fără vorbe, regizoarea și actrița privesc, împreună, în hăul unde nu mai e nevoie de demnitate. Dar cât de necesară este ea pe marginea prăpastiei! Odată, demult, în *Să-i îmbrăcăm pe cei goi*, în finalul spectacolului, Cătălina Buzoianu o așeza pe Valeria Seciu pe o masă ginecologică, neprevăzută în text: personajul era redus la esența lui ultimă. Viața teatrală oferă uneori stranii simetrii.

Magdalena Boiangiu

Scenă din Spirit

Unde fugim de singurătate?

Agenda de Jean-Claude Carrière a fost cea dintâi premieră găzduită de Sala Studio „Teofil Vâlcu” a Naționalului ieșean. E vorba despre un text sensibil, povestind cu discreție și tandrețe întâmplări, dacă nu reale, cel puțin posibile, trăite de doi oameni singuri. Aparent nostimă, crispată în fond, fabula dramatică propusă, încă din 1968, de reputatul scenarist și romancier a fost „redescoperită” de regizorul Ovidiu Lazăr care, împreună cu interpreții, a revizuit traducerea, adăugându-i un spor de fluentă și de teatralitate.

Spectacolul se înfățișează ca o meditație despre cât de complicate sunt lucrurile simple. O femeie tânără și singură dă buzna în casa unui bărbat singur, trecut de prima tinerețe, pretextând căutarea unui fost (real? inventat?) amant; intră și rămâne, desfășurând o savantă tactică a tergiversării, alimentată de false cancanuri, de acceptări niciodată onorate, de fragilități dezarmante. Bărbatul, contrariat mai întâi, iritat și exasperat mai apoi, amână, la rândul-i, aplicarea gestului definitiv, al evacuării forțate. Într-un continuu și alert dialog al stărilor interioare, împletind ingenios adevăruri și ficțiuni legate de existența lor de până atunci, cei doi parcurg un drum al regăsirii unor esențe sufletești despre care uitaseră de mult și care-i fac dependenți unul de altul. De la starea de contrarietate la uimire, de aici la afecțiune, apoi la dragoste, este reconstituită o po-

AGENDA de Jean-Claude Carrière. Traducerea: Paola Bentz Faudi ● TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI” din IAȘI ● Data reprezentației: 3 februarie 2001 ● Regia, scenografia și ilustrația muzicală: Ovidiu Lazăr ● Distribuția: Florin Mircea (Jean-Jacques), Catinca Tudose (Suzanne).

veste veche de când lumea, dar care se termină, paradoxal, într-o despărțire la care-i obligă tocmai intensitatea sentimentului pe care-l trăiesc. Teamă în fața pierderii identității? Teamă în fața unei oricând posibile năruiri a visului? Privitorul are libertatea de a formula răspunsul.

Spectacolul este lucrat cu vădită bucurie a participării, cu remarcabil simț al discreției și al măsurii, cu respect față de ceea ce înseamnă rostul teatrului în viața noastră cea de toate zilele. Ovidiu Lazăr izbuteste rara performanță de a dirija cu minuție fiecare secvență a întâmplării scenice, fără a lăsa să i se bănuiască prezența. Tocmai de aceea, finalul explicit ilustrat, cu planta aeriană care se chircește după plecarea bărbatului, surprinde prin naivitate.

Într-un duet perfect armonizat, cei doi actori încântă și, deseori, comunică sălii o stare de elevată împlinire estetică. Florin Mircea (Jean-Jacques) își păstrează personajul într-o zonă a certitudinilor aparente, a deciziilor declarat irevocabile, mereu contrazise de o sensibilitate funciară. Construit din sinuozități, egoisme și automatisme, toate ascunzând însă așteptări nenumite încă, personajul captează și păstrează permanent

atenția spectatorului. Revenită în forță pe scena ieșeană după o lungă absență (din care o bună parte n-are cum fi explicată serios de cei ce decid distribuțiile), Catinca Tudose (Suzanne) își recupără, elegant și demn, locul în elita colectivului artistic al Naționalului; personajul imaginat de ea există, este viu și credibil prin substanța rostirii cuvântului, prin firescul fără cusur al gestului, al mimicii și, cu deosebire, prin forța privirii, care dinamizează replica și marchează elocvent tăcerile, încărcându-le cu

Catinca Tudose și Florin Mircea